

Pressmeddelande

Luxemburg den 15 juni 2022

För att innovationsklyftan i EU ska minska måste medlemsstaterna engagera sig mer

För att överbrygga de bestående skillnaderna mellan EU-länderna när det gäller forskning och innovation (Fol), och frigöra spetskompetens i länder som släpar efter, tillämpar Europeiska kommissionen särskilda åtgärder "för breddat deltagande" för att ge vissa länder bättre tillgång till viktig EU-finansiering. I en rapport som offentliggörs i dag konstaterar dock Europeiska revisionsrätten att om en verklig förändring ska ske måste de nationella regeringarna prioritera forskning och innovation genom ökade investeringar och reformer. Breddningsåtgärderna kan fungera som en katalysator för framsteg i de berörda länderna, men i sig räcker de inte till för att åstadkomma de förändringar som krävs i ländernas Fol-ekosystem.

Deltagandet i EU:s fleråriga forsknings- och innovationsprogram bygger på spetskompetens, vilket innebär att endast de bästa förslagen väljs ut. Därför har forskare och innovatörer från lågpresterande länder – med mindre utvecklade Fol-ekosystem – svårt att konkurrera med kollegor från mer framstående länder och lyckas mindre ofta få del av programmen, vilket i sin tur gör det svårare för länderna i fråga att komma till rätta med sina brister inom Fol. EU försökte bryta den onda cirkeln genom att införa åtgärder för att bredda deltagandet i finansieringsprogrammet Horisont 2020 för perioden 2014–2020. Åtgärderna var inriktade på de 13 länder som har anslutit sig till EU sedan 2004 samt Luxemburg och Portugal.

"För att ta vara på EU:s potential och minska klyftan mellan ledande och svagare innovationsländer bör forskare från hela EU kunna ta del av finansieringsprogrammen", säger Ivana Maletić, revisionsrättens ledamot med ansvar för rapporten. "Kommissionen hjälper underpresterande länder att komma ikapp, men stödet är inget mirakelpiller och kan bara fungera som en katalysator. För att bryta den onda cirkeln måste medlemsstaterna ta sitt fulla ansvar."

Revisorerna drog slutsatsen att åtgärderna för breddat deltagande var ändamålsenliga eftersom de tog fasta på orsakerna till att vissa EU-länder presterar dåligt inom Fol och bara deltar i begränsad omfattning i ramprogram efter ramprogram. Men revisorerna kritiserar också det faktum att breddningsprojekten var koncentrerade till ett fåtal länder. Detta riskerar att förstärka den onda cirkeln eftersom det återigen var vissa av de berörda länderna som drog betydligt mindre nytta än andra av breddningsåtgärderna. Revisorerna uppmanar kommissionen att undvika att merparten av projekten går till bara ett fåtal länder och vidta åtgärder för att uppnå ett bredare deltagande om fortsatta och betydande obalanser uppstår.

Avsikten med detta pressmeddelande är att presentera huvudbudskapen i Europeiska revisionsrättens särskilda rapport. Hela rapporten finns på eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Den avgörande faktorn för hur ett land presterar är dock den nationella nivån på FoI-investeringar och reformer. 2020 uppgick de genomsnittliga FoI-investeringarna i EU till 2,3 % av BNP, vilket är lägre än målet på 3 %. Av de 15 länder som omfattas av breddningsåtgärderna investerade endast Slovenien och Tjeckien mer än 2 %. Det var heller inte alla länder som utnyttjade enheten för politiskt stöd, som är ett av flera politiska instrument som kommissionen har infört för att främja nationella reformer. Länderna kunde själva besluta om och hur de skulle gå vidare med kommissionens rekommendationer genom enheten för politiskt stöd, vilket innebar att den hade begränsade möjligheter att åstadkomma förändringar. Kommissionen använde dock kunskap och erfarenheter från verksamheten i enheten för politiskt stöd i sina landsbedömningar gällande FoI som ingår i den årliga samordningen av den ekonomiska politiken och finanspolitiken ("den europeiska planeringsterminen").

De flesta av projekten för breddat deltagande pågår fortfarande, och deras fulla effekt kommer att märkas först under de kommande åren. Revisorerna konstaterade dock att projekten hade börjat visa lovande resultat, till exempel i fråga om antalet vetenskapliga publikationer, nätverkssamarbete och tillgång till mer bidragsfinansiering. Men projekten hade också problem med att säkra nödvändig kompletterande finansiering i god tid, rekrytera internationella forskare och, framför allt, generera egna inkomster för att bli självgående. Revisorerna analyserade två typer av åtgärder som syftade till att skapa långvariga effekter för stödmottagarna: teaming-åtgärder (stöd till kompetenscentrum) och ERA-professurer (för att locka framstående akademiker till forskningsinstitutioner). De konstaterade att stödmottagarna inom dessa åtgärder hade begränsad kapacitet att utnyttja sina forskningsresultat.

Bakgrundsinformation

Sedan 1984 har EU gett stöd till forskning och innovation (FoI) genom på varandra följande ramprogram såsom Horisont 2020 (för perioden 2014–2020 med en budget på 76,4 miljarder euro) och Horisont Europa (för perioden 2021–2027 med en budget på 95,5 miljarder euro). Orsakerna till att vissa länder är lågpresterande och deltar i begränsad omfattning i Horisont 2020 är otillräckliga FoI-ekosystem (t.ex. fragmenterad styrning och begränsade investeringar), brist på humankapital (kompetensflykt) och begränsad internationalisering av FoI-institutioner. Syftet med åtgärderna för breddat deltagande var att stärka kapaciteten hos forskningsinstitutioner i lågpresterande länder genom att hjälpa dem att bygga nätverk, bilda partnerskap med ledande institutioner och locka till sig högkvalificerad arbetskraft. Budgeten för dessa åtgärder uppgick till 935 miljoner euro för 2014–2020 inom Horisont 2020 och 2,95 miljarder euro för 2021–2027 inom Horisont Europa. Alla medlemsstater som omfattades av breddningsåtgärderna inom Horisont 2020 har behållit denna status inom ramen för Horisont Europa med undantag för Luxemburg som har ersatts av Grekland.

Särskild rapport 15/2022 *Åtgärderna för att bredda deltagandet i Horisont 2020 var väl utformade, men hållbara förändringar kräver framför allt insatser från nationella myndigheter* finns på revisionsrättens webbplats (eca.europa.eu). Senare i år kommer revisionsrätten att offentliggöra en särskild rapport om synergier mellan Horisont 2020 och de europeiska struktur- och investeringsfonderna.

Presskontakt

Revisionsrättens presstjänst: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu – M: +352 621552224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – M: +352 691551502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu – M: +352 691553547